

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

19 aprilie 2012 *

„Regulamentul (CE) nr. 44/2001 — Competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială — Competența «în materie delictuală și cvasidelictuală» — Determinarea locului unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă — Site internet al unui furnizor de servicii de referențiere care operează prin intermediul unui nume de domeniu național de prim nivel al unui stat membru — Utilizarea de către o persoană care publică un anunț a unui cuvânt-cheie identic cu o marcă înregistrată într-un alt stat membru”

În cauza C-523/10,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberster Gerichtshof (Austria), prin decizia din 5 octombrie 2010, primită de Curte la 10 noiembrie 2010, în procedura

Wintersteiger AG

împotriva

Products 4U Sondermaschinenbau GmbH,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul A. Tizzano, președinte de cameră, domnii M. Safjan (raportor), A. Borg Barthet, E. Levits și J.-J. Kasel, judecători,

avocat general: domnul P. Cruz Villalón,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Wintersteiger AG, de E. Boesch, Rechtsanwalt;
- pentru Products 4U Sondermaschinenbau GmbH, de J. Steinschnack, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul austriac, de C. Pesendorfer, în calitate de agent;
- pentru guvernul spaniol, de F. Díez Moreno, în calitate de agent;

* Limba de procedură: germana.

- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistat de P. Gentili, avvocato dello Stato;
 - pentru guvernul Regatului Unit, de S. Hathaway, în calitate de agent, asistat de A. Henshaw, barrister;
 - pentru Comisia Europeană, de A.-M. Rouchaud-Joët și de W. Bogensberger, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 16 februarie 2012,
- pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO L 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Wintersteiger AG (denumită în continuare „Wintersteiger”), cu sediul în Austria, pe de o parte, și Products 4U Sondermaschinenbau GmbH (denumită în continuare „Products 4U”), cu sediul în Germania, pe de altă parte, cu privire la cererea Wintersteiger privind interzicerea utilizării de către Products 4U a mărcii austriece „Wintersteiger” drept cuvânt-cheie pe site-ul internet al furnizorului unui serviciu de referențiere plătit.

Cadrul juridic

Regulamentul nr. 44/2001

- 3 Din considerentul (2) al Regulamentului nr. 44/2001 reiese că acesta urmărește, în interesul bunei funcționări a pieței interne, să pună în aplicare „[d]ispoziții care să unifice normele referitoare la conflictele de competență în materie civilă și comercială și la simplificarea formalităților în vederea recunoașterii și executării rapide și simple a hotărârilor de către statele membre legate prin prezentul regulament”.
- 4 Considerentul (11) al acestui regulament prevede:

„Normele de competență trebuie să prezinte un mare grad de previzibilitate și să se întemeieze pe principiul conform căruia competența este determinată, în general, de domiciliul pârâtului și, astfel, trebuie să fie întotdeauna disponibilă, cu excepția câtorva situații bine definite în care materia litigiului sau autonomia părților justifică un alt factor de legătură. În cazul persoanelor juridice, domiciliul trebuie să fie definit în mod independent, în vederea ameliorării transparenței normelor comune și a evitării conflictelor de competență.”
- 5 Considerentul (12) al regulamentului respectiv prevede:

„În afară de instanța domiciliului pârâtului, trebuie să existe și alte instanțe autorizate în temeiul unei legături strânse între instanță și litigiu sau în scopul bunei administrări a justiției.”
- 6 Articolul 2 alineatul (1) din același regulament face parte din secțiunea 1 din acesta, intitulată „Dispoziții generale” și cuprinsă în capitolul II, intitulat „Competența”. Acest articol prevede:

„Sub rezerva dispozițiilor prezentului regulament, persoanele domiciliat pe teritoriul unui stat membru sunt acționate în justiție, indiferent de naționalitatea lor, în fața instanțelor statului membru în cauză.”

- 7 Articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 44/2001, care face parte tot din secțiunea 1 din acesta, prevede următoarele:

„Persoanele domiciliate pe teritoriul unui stat membru pot fi acționate în justiție în fața instanțelor unui alt stat membru numai în temeiul normelor enunțate în secțiunile 2-7 din prezentul capitol.”

- 8 Potrivit articolului 5 punctul 3 din acest regulament, care face parte din secțiunea 2, intitulată „Competențe speciale”, din capitolul II din acesta:

„O persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru:

[...]

3. în materie delictuală și cvasidelictuală, în fața instanțelor de la locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă;

[...]”

Directiva 2008/95/CE

- 9 Articolul 5 alineatul (1), intitulat „Drepturi conferite de marcă”, din Directiva 2008/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 octombrie 2008 de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci (JO L 299, p. 25) are următorul cuprins:

„Marca înregistrată conferă titularului său următoarele drepturi exclusive. Titularul este îndreptățit să interzică oricărui terț să utilizeze, fără consimțământul său, în cadrul comerțului:

- (a) un semn identic mărcii pentru produse sau servicii identice cu cele pentru care aceasta este înregistrată;

[...]”

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 10 Wintersteiger este o întreprindere stabilită în Austria care produce și comercializează la nivel mondial mașini pentru întreținerea schiurilor și a snow-boardurilor, precum și piesele de schimb și accesoriile aferente. Din 1993, aceasta este titulara mărcii austriece Wintersteiger.
- 11 Products 4U, al cărei sediu este în Germania, produce și comercializează de asemenea mașini pentru întreținerea schiurilor și a snow-boardurilor. În plus, aceasta comercializează accesorii pentru mașinile altor producători, în special pentru cele ale Wintersteiger. Aceste accesorii, pe care Products 4U le denumesc „Wintersteiger-Zubehör” („accesorii Wintersteiger”), nu sunt fabricate de către reclamanta din acțiunea principală și nu sunt autorizate de ea. La fel ca aceasta din urmă, Products 4U desfășoară o activitate la nivel mondial și comercializează propriile produse și în Austria.
- 12 De la 1 decembrie 2008, Products 4U a rezervat cuvântul-cheie („AdWord”) „Wintersteiger” în cadrul sistemului de publicitate elaborat de către furnizorul de servicii de referințiere pe internet Google. Ca urmare a acestei înscrieri, limitată la domeniul național german de prim nivel al Google, și anume site-ul internet „google.de”, utilizatorul de internet care introducea cuvântul-cheie „Wintersteiger” în motorul de căutare al acestui serviciu de referințiere obținea, ca un prim rezultat al căutării, un link către site-ul internet al Wintersteiger. Cu toate acestea, introducerea aceluiași termen de căutare

determina, de asemenea, apariția în partea dreaptă a paginii, sub titlul „Anzeige” („anunț”), a unui anunț publicitar al Products 4U. Textul acestui anunț era precedat de titlul subliniat și scris cu caractere de culoare albastră „Skiwerkstattzubehör” („accesorii pentru ateliere de reparație a schiurilor”). În plus, acesta cuprindea, pe două rânduri, cuvintele „Ski und Snowboardmaschinen” („mașini pentru schiuri și snow-boarduri”), precum și „Wartung und Reparatur” („întreținere și reparație”). Pe ultimul rând al aceluiași anunț era menționată cu caractere de culoare verde adresa de internet a Products 4U. Dacă accesa titlul „Skiwerkstattzubehör” („accesorii pentru ateliere de reparație a schiurilor”), utilizatorul era direcționat către oferta „Wintersteiger-Zubehör” („accesorii Wintersteiger”) de pe site-ul internet al Products 4U. Anunțul publicitar de pe site-ul „google.de” nu conținea nicio precizare cu privire la inexistența oricărei legături economice între Wintersteiger și Products 4U. Pe de altă parte, aceasta din urmă nu a inserat niciun anunț publicitar referitor la termenul de căutare „Wintersteiger” pe domeniul național austriac de prim nivel al Google, și anume pe site-ul internet „google.at”.

- 13 Susținând că, prin anunțul publicat pe site-ul „google.de”, Products 4U aducea atingere mărcii sale austriece, Wintersteiger a introdus o acțiune în încetarea utilizării la instanțele austriece. În ceea ce privește competența acestor instanțe de a soluționa cererea sa, Wintersteiger s-a întemeiat pe articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001. Astfel, aceasta a arătat că site-ul „google.de” poate fi consultat de asemenea în Austria, iar acest serviciu de referențiere este configurat în limba germană.
- 14 Products 4U a contestat competența internațională a instanțelor austriece și, în subsidiar, existența unei atingeri aduse mărcii Wintersteiger. Potrivit acestei societăți, întrucât site-ul „google.de” se adresează exclusiv utilizatorilor germani, anunțul care face obiectul litigiului era destinat, din acest motiv, numai clienților germani.
- 15 Instanța de prim grad a considerat că, deși site-ul „google.de” putea fi consultat printr-un serviciu de acces la internet din Austria, întrucât Google își oferea serviciile prin intermediul unor site-uri internet care operează sub numele unor domenii naționale de prim nivel, site-ul „google.de” privește numai Germania, astfel încât instanțele austriece nu sunt competente să soluționeze cererea formulată de Wintersteiger. În schimb, instanța de apel a stabilit că are competență internațională, dar a considerat că Wintersteiger nu este titularul niciunui drept și, pentru acest motiv, a respins cererea acesteia.
- 16 Oberster Gerichtshof, sesizată cu soluționarea recursului, ridică în speță problema de a stabili în ce condiții competența instanțelor austriece potrivit articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 pentru soluționarea unei acțiuni în încetarea utilizării unei mărci austriece se poate întemeia pe publicitatea realizată prin utilizarea mărcii austriece Wintersteiger pe un site internet care operează sub un nume de domeniu național de prim nivel „.de”. În aceste condiții, Oberster Gerichtshof a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) În cazul unei preinse atingeri aduse de o persoană stabilită într-un alt stat membru unei mărci a statului forului prin utilizarea unui cuvânt-cheie (AdWord) identic cu această marcă într-un motor de căutare pe internet, care își oferă serviciile prin intermediul diferitor domenii naționale de prim nivel, formularea «locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă» prevăzută la articolul 5 punctul 3 [din Regulamentul nr. 44/2001] trebuie interpretată în sensul că

- a) competența este stabilită numai atunci când cuvântul-cheie este utilizat pe acel site internet al motorului de căutare al cărui domeniu de prim nivel este cel al statului forului,
- b) competența este stabilită numai prin faptul că acel site internet al motorului de căutare pe care este utilizat cuvântul-cheie poate fi consultat în statul forului și
- c) competența depinde, pe lângă posibilitatea de consultare a site-ului internet, de îndeplinirea unor cerințe suplimentare?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la [prima întrebare litera c)]:

Potrivit căror criterii trebuie să se stabilească dacă, în cazul utilizării unei mărci a statului forului drept AdWord pe site-ul internet al unui motor de căutare cu un alt domeniu național de prim nivel decât cel al statului forului, este stabilită competența în temeiul articolului 5 punctul 3 [din Regulamentul nr. 44/2001]?”

Cu privire la întrebările preliminare

- 17 Prin intermediul întrebărilor preliminare formulate, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită să se stabilească, în esență, potrivit căror criterii trebuie determinată, în temeiul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, competența jurisdicțională pentru soluționarea unui litigiu referitor la pretinsa atingere adusă unei mărci înregistrate într-un stat membru ca urmare a utilizării de către o persoană care publică un anunț a unui cuvânt-cheie identic cu marca respectivă pe site-ul internet al unui motor de căutare care operează prin intermediul unui domeniu de prim nivel diferit de cel al statului membru în care este înregistrată marca.
- 18 În această privință, trebuie amintit de la bun început că norma de competență specială enunțată la articolul 5 punctul 3 din acest regulament, prin excepție de la principiul competenței instanțelor de la domiciliul pârâtului, se întemeiază pe existența unei legături deosebit de strânse între litigiu și instanțele de la locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă, care justifică atribuirea competenței în favoarea acestora din urmă pentru motive legate de buna administrare a justiției și de organizarea eficientă a procesului (Hotărârea din 25 octombrie 2011, eDate Advertising și alții, C-509/09 și C-161/10, Rep., p. I-10269, punctul 40).
- 19 Trebuie amintit de asemenea că expresia „locul unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă”, care figurează la articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, vizează atât locul materializării prejudiciului, cât și locul unde s-a produs evenimentul cauzator al prejudiciului, astfel încât pârâtul poate fi acționat în justiție, la alegerea reclamantului, în fața instanței de la unul dintre cele două locuri (Hotărârea eDate Advertising și alții, citată anterior, punctul 41 și jurisprudența citată).
- 20 Aceste două locuri pot constitui o legătură semnificativă din punctul de vedere al competenței judiciare, fiecare dintre ele fiind susceptibil, în funcție de împrejurări, să furnizeze indicii deosebit de utile în ceea ce privește probele și organizarea procesului (Hotărârea eDate Advertising și alții, citată anterior, punctul 41 și jurisprudența citată).

Locul materializării prejudiciului

- 21 În primul rând, în ceea ce privește locul materializării prejudiciului, Curtea a precizat deja că acest loc este acela în care s-a produs un prejudiciu ca urmare a faptei susceptibile să angajeze răspunderea delictuală sau cvasidelictuală (Hotărârea din 16 iulie 2009, Zuid-Chemie, C-189/08, Rec., p. I-6917, punctul 26).
- 22 În contextul legat de internet, Curtea a precizat de asemenea că, în cazul unor preținse încălcări ale drepturilor referitoare la personalitate, persoana care se consideră prejudiciată ca urmare a unor informații postate pe un site internet poate să sesizeze cu o acțiune în răspundere, pentru întregul prejudiciu cauzat, instanțele din statul membru în care se află centrul intereselor sale (a se vedea Hotărârea eDate Advertising și alții, citată anterior, punctul 52).
- 23 Astfel, după cum a arătat Curtea cu această ocazie, criteriul referitor la centrul intereselor persoanei prejudiciate este conform cu obiectivul previzibilității competenței judiciare, întrucât permite atât reclamantului să identifice cu ușurință instanța pe care o poate sesiza, cât și pârâtului să prevadă în mod rezonabil instanța în fața căreia poate fi acționat în justiție (Hotărârea eDate Advertising și alții, citată anterior, punctul 50).

- 24 Or, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 20 din concluzii, această apreciere, realizată în contextul special al atingerilor aduse drepturilor referitoare la personalitate, nu poate fi aplicabilă și în cazul stabilirii competenței judiciare în ceea ce privește atingerile aduse drepturilor de proprietate intelectuală, precum cele invocate în acțiunea principală.
- 25 Astfel, spre deosebire de situația unei persoane care se consideră prejudiciată în drepturile sale referitoare la personalitate, care sunt protejate în toate statele membre, protecția acordată prin înregistrarea unei mărci naționale este, în principiu, limitată la teritoriul statului membru unde a fost înregistrată, astfel încât, în general, titularul acesteia nu va putea invoca protecția respectivă în afara acestui teritoriu.
- 26 Cu toate acestea, problema dacă utilizarea, în scopuri publicitare, a unui semn identic cu o marcă națională pe un site internet care operează numai prin intermediul unui domeniu național de prim nivel diferit de cel al statului membru de înregistrare a mărcii respective aduce efectiv atingere acesteia ține de examinarea pe fond a acțiunii, pe care o va realiza instanța competentă în lumina dreptului material aplicabil.
- 27 Referitor la competența de a se pronunța asupra unei susțineri privind o atingere adusă unei mărci naționale într-o situație precum cea din acțiunea principală, trebuie să se considere că atât obiectivul previzibilității, cât și obiectivul bunei administrări a justiției pledează în sensul atribuirii competenței, pe criteriul materializării prejudiciului, în favoarea instanțelor statului membru în care este protejat dreptul în discuție.
- 28 Astfel, instanțele statului membru în care este înregistrată marca în cauză sunt cele mai în măsură să evalueze, ținând seama de interpretarea Directivei 2008/95 cuprinsă în special în Hotărârea din 23 martie 2010, Google France și Google, C-236/08-C-238/08, Rec., p. I-2417, precum și în Hotărârea din 12 iulie 2011, L'Oréal și alții, C-324/09, Rep., p. I-6011, dacă, într-o situație precum cea din acțiunea principală, s-a adus atingere în mod efectiv mărcii naționale protejate. Aceste instanțe sunt abilitate să se pronunțe, pe de o parte, cu privire la totalitatea pretinsului prejudiciu cauzat titularului dreptului protejat ca urmare a atingerii aduse acestuia și, pe de altă parte, cu privire la o cerere în încetarea oricărei atingeri aduse acestui drept.
- 29 Trebuie să se considere, așadar, că un litigiu referitor la atingerea adusă unei mărci înregistrate într-un stat membru ca urmare a utilizării de către o persoană care publică un anunț a unui cuvânt-cheie identic cu marca respectivă pe site-ul internet al unui motor de căutare care operează prin intermediul unui domeniu național de prim nivel dintr-un alt stat membru poate să fie dedus judecării instanțelor din statul membru în care este înregistrată marca.

Locul unde s-a produs evenimentul cauzator al prejudiciului

- 30 În al doilea rând, în ceea ce privește locul unde s-a produs evenimentul cauzator al unei pretinse atingeri aduse unei mărci naționale ca urmare a utilizării unui cuvânt-cheie identic cu marca respectivă într-un motor de căutare care operează prin intermediul unui domeniu național de prim nivel dintr-un alt stat membru, trebuie arătat că limitarea teritorială a protecției unei mărci naționale nu este de natură să excludă competența internațională a celorlalte instanțe decât cele din statul membru în care este înregistrată marca respectivă.
- 31 Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că dispozițiile Regulamentului nr. 44/2001 trebuie interpretate în mod autonom, prin referire la sistemul și la obiectivele acestuia (Hotărârea eDate Advertising și alții, citată anterior, punctul 38 și jurisprudența citată), printre care figurează obiectivul previzibilității atribuirii competenței și obiectivul asigurării bunei administrări a justiției și a organizării eficiente a procesului.
- 32 În special, este cert că locul unde s-a produs evenimentul cauzator al unui pretins prejudiciu poate constitui o legătură semnificativă din punctul de vedere al competenței judiciare, din moment ce acesta poate furniza o precizare deosebit de utilă cu privire la administrarea probelor și la organizarea procesului.

- 33 Într-o situație precum cea din acțiunea principală, utilitatea indicației furnizate de locul unde s-a produs evenimentul cauzator al prejudiciului constă în special în ușurința cu care instanța de la locul respectiv poate administra probele referitoare la acest eveniment.
- 34 În cazul unei pretense atingeri aduse unei mărci naționale înregistrate într-un stat membru ca urmare a afișării, pe un site internet al unui motor de căutare, a unui anunț publicitar prin utilizarea unui cuvânt-cheie identic cu marca respectivă, trebuie să se considere drept eveniment cauzal nu afișarea anunțului publicitar ca atare, ci declanșarea de către persoana care publică anunțul a procesului tehnic de afișare, potrivit unor parametri prestabiliți, a anunțului pe care aceasta l-a creat pentru propria comunicare comercială.
- 35 Astfel, după cum a reținut Curtea în cadrul interpretării Directivei de apropiere a legislațiilor statelor membre cu privire la mărci, persoana care publică anunțul și care selectează cuvântul-cheie identic cu marca este cea care utilizează acest cuvântul-cheie în cadrul comerțului, iar nu furnizorul serviciului de referențiere (Hotărârea Google France și Google, citată anterior, punctele 52 și 58). Faptul generator al unei eventuale atingeri aduse dreptului mărcilor rezidă, așadar, în comportamentul persoanei care publică anunțul și care a recurs la serviciul de referențiere pentru propria comunicare comercială.
- 36 Desigur, declanșarea procesului tehnic de afișare de către persoana care publică anunțul se realizează, în cele din urmă, pe un server care aparține gestionarului motorului de căutare utilizat de către persoana care publică anunțul. Cu toate acestea, ținând cont de obiectivul previzibilității, spre care trebuie să tindă normele de competență, locul în care este amplasat serverul respectiv nu poate, ca urmare a localizării sale incerte, să fie considerat acela unde s-a produs evenimentul cauzal în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001.
- 37 În schimb, dacă este vorba despre un loc sigur și identificabil atât pentru reclamant, cât și pentru pârât și care este, din acest motiv, de natură să faciliteze administrarea probelor și organizarea procesului, trebuie să se decidă că locul în care este stabilită persoana care publică anunțul este cel în care se decide declanșarea procesului de afișare.
- 38 Din cele de mai sus decurge că un litigiu referitor la pretinsa atingere adusă unei mărci înregistrate într-un stat membru ca urmare a utilizării de către o persoană care publică un anunț a unui cuvânt-cheie identic cu marca respectivă pe site-ul internet al unui motor de căutare care operează prin intermediul unui domeniu național de prim nivel dintr-un alt stat membru poate să fie de asemenea dedus judecătii instanțelor din statul membru de la locul unde este stabilită persoana care publică anunțul.
- 39 Având în vedere toate considerațiile precedente, articolul 5 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 trebuie interpretat în sensul că un litigiu referitor la atingerea adusă unei mărci înregistrate într-un stat membru ca urmare a utilizării de către o persoană care publică un anunț a unui cuvânt-cheie identic cu marca respectivă pe site-ul internet al unui motor de căutare care operează prin intermediul unui domeniu național de prim nivel dintr-un alt stat membru poate să fie dedus judecătii fie la instanțele din statul membru în care este înregistrată marca, fie la instanțele din statul membru de la locul în care este stabilită persoana care publică anunțul.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 40 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că un litigiu referitor la atingerea adusă unei mărci înregistrate într-un stat membru ca urmare a utilizării de către o persoană care publică un anunț a unui cuvânt-cheie identic cu marca respectivă pe site-ul internet al unui motor de căutare care operează prin intermediul unui domeniu național de prim nivel dintr-un alt stat membru poate să fie dedus judecății fie la instanțele din statul membru în care este înregistrată marca, fie la instanțele din statul membru de la locul în care este stabilită persoana care publică anunțul.

Semnături